

hånd give det til de fattige, eller han kan ved en højtidelig overgivelse skænke det til klosteret uden at beholde noget til sig selv, da han jo ved, at han fra den dag ikke engang har ret til at råde over sit eget legeme. Altså skal man i oratoriet straks afklæde ham det tøj, han har haft på, og iføre ham klosterdragten. Det tøj, man tager af ham, skal lægges til forvaring i tøjdepotet, for at han, hvis han engang giver efter for Djævelens råd om at udtræde af klosteret – hvilket ikke må ske! – kan afklædes klosterdragten, førend han udstødes. Men sit dokument, som abbeden har taget fra alteret, skal han ikke få tilbage; det skal opbevares i klosteret.

Munk og nonne der tydeligvis ikke har overholdt løftet om colibat. Samtidigt bogmaleri

KAMPEN MELLEM KONGE- OG KIRKEMAGT

26. Pave Gregors diktat

Pavemagtens program ved investiturstridens begyndelse fremgår af Gregor 7.'s krav, "Dictatus Papae", fremsat i året 1075 – Her de vigtigste punkter.

1. At den romersk-katolske kirke er grundlagt af Gud alene.
2. At kun den romersk-katolske pave med rette kan kaldes universel.
3. At kun han kan afsætte og genindsætte biskopper.
4. At hans udsending ved et koncilium (:kirkemøde) er hævet over alle biskopper og kan afsige afsættelsesdom over dem, selv om han er af lavere rang.
6. At vi blandt andet ikke bør opholde os i det samme hus som dem, han har ekskommunikeret (:udelukket fra den romersk-katolske kirke).
9. At alle fyrster skal kysse pavens fødder.
10. At kun hans navn skal siges i kirkerne.
12. At det kan tillades ham at afsætte kejsere.
13. At det kan tillades ham at forflytte biskopper, hvis der er behov for det.
17. At intet kapitel og ingen bog skal anses for at være kanonisk (: retsgyldig) uden hans myndighed.
18. At en dom afsagt af ham ikke kan trækkes tilbage af andre, og at kun han kan trække den tilbage.
19. At han ikke kan dømmes af nogen.
20. At ingen skal turde at fordømme én,

der appellerer til den apostolske stol (: paven).

22. At den romersk-katolske kirke aldrig har fejlet, og ifølge den hellige skrifs vidnesbyrd, aldrig i al evighed vil fejle.
23. At den romersk-katolske pave, hvis han er blevet kanonisk ordineret, uden tvivl bliver gjort til helgen ved Skt. Peters fortjeneste (...).
26. At den, der ikke lever i overensstemmelse med den romersk-katolske kirkes lære, ikke kan anses for at være kristen.
27. At han kan løse undersætter fra troskab til ugudelige mænd.

27. Kejser Henrik 4. afsætter pave Gregor 7.

Året efter pavens diktat skriver den tysk-romerske kejser Henrik 4. (1056-1106) til Gregor 7. - den 24. januar 1076

Fra Henrik, konge ikke ved voldelig magtovertagelse, men ved hellig ordination af Gud, til Hildebrand, på nuværende tidspunkt ikke pave, men falsk munk.

En sådan hilsen som denne har du fortjent på grund af dine forstyrrelser, eftersom der ikke er nogen gruppe i kirken, som du ikke har forurettet, ikke af ære, men af forvirring, ikke af velsignelse, men af forbandelse. Der kan nævnes få særlige tilfælde ud af mange. Ikke alene har du vovet at lægge hånd på den hellige kirkes herskere, Herrens salvede - nemlig ærkebiskopperne, biskopper og præster - men du har trådt på dem som slaver (...).

Pave Gregor 7, munken fra Cluny der blev pave. Udsnit fra et senere kobberstik.

Og vi har virkelig tålt alt dette. Vi har været ivrige efter at værne pavestolen, men du har troet, at vores ydmyghed har været frygt og har derfor ikke veget tilbage for at rejse dig mod den kongemagt, som Gud har skænket os; du har vovet at true os med at frarøve den. Som om vi havde fået vores kongedømme fra dig! Som om kongedømmet og riget var i dine hænder og ikke i Guds! Og dette på trods af at

Vorherre Jesus Kristus kaldte os til kongedømmet, men ikke kaldte dig til præsteembedet. For du har hævet dig på følgende måde: Ved bedrag, som munkeembedet afskyer, har du fået penge, med penge har du fået ære, med sværdet fredstronen og fra fredstronen har du forstyrret freden (...).

Apostlen Peter, den rigtige pave, siger det således: "Frygt Gud, ær kongen". Men du, som ikke frygter Gud, du vanærer mig, hans udnævnte. (...) Lad en anden bestige Skt. Peters trone, én som ikke skal udøve vold under påskud af religion, men som skal forkynde den kloge Skt. Peters doktrin. Jeg, Henrik, konge af Guds nåde, siger til dig sammen med alle vores biskopper: "Stig ned, stig ned, for at blive forbandet resten af livet".

28. Kejseren lyses i band

Konflikten mellem paven og kejseren førte til, at Gregor 7. den 22. februar 1076 lyste Henrik 4. i band.

Åh, Skt. Peter, apostlenes leder, jeg anmoder dig om at lytte velvilligt til mig, din tjener, som du har næret fra barndom, og som du indtil i dag har befriet fra de ugudelige, der har hadet og stadig hader mig for min trofasthed mod dig. Du og min herskerinde, Guds moder, og din broder Skt. Paul er mine vidner blandt alle helgener på, at din hellige romersk-katolske kirke lokkede mig til dens ror mod min vilje, at jeg ikke tænkte på at bestige din trone ved magt, og at jeg hellere ville have endt mit liv som pilgrim end ved verdslige midler at have bemægtiget mig din

trone på grund af jordisk ære. Og jeg tror derfor, at det er gennem din nåde og ikke gennem mine egne handlinger, at det har glædet og stadig glæder dig, at de kristne, som især har været knyttet til dig, skulle adlyde mig. Og specielt mig som din repræsentant og ved din nåde er magten blevet skænket af Gud på godt og ondt i himlen og på jorden. Derfor i kraft af denne tro, til ære og sikkerhed for din kirke, i Gud den Almægtiges, faderens, sønnens og Helligåndens navn, trækker jeg mig tilbage – gennem din magt og autoritet, fra kongen Henrik (den 4.), søn af kejseren Henrik (den 3.), som har rejst sig mod din kirke med uhørt uforskammethed. Jeg trækker mig tilbage fra styret over hele det tyske kongedømme og over Italien. Og jeg løser alle kristne fra deres edsløfter, som de har aflagt eller skal aflægge til ham, og jeg forbyder alle at tjene ham som konge. For det er passende, at han, som stræber efter at svække din kirkes ære, selv skal miste den ære, som tilhører ham. Han har med foragt afvist at adlyde som kristen og er ikke er vendt tilbage til Gud, som han havde svigtet for at være sammen med dem, der er udelukket fra den romersk-katolske kirke; for at mangfoldiggøre synd; for med foragt at afvise mine befalinger, som du kan bevidne, at jeg udstedte til ham for hans egen frelse; for at fjerne sig fra din kirke og for at stræbe efter at ødelægge den. På grund af dette binder jeg ham i dit sted med forbandelselænken. Og med din støtte binder jeg ham, således at folk kan vide og få bevis for, at du er Peter, og over din klippe har Sønnen af den levende Gud bygget sin kirke, og helvedes veje skal ikke besejre den.

29. Kejser Henrik 4.'s vandring til Canossa

Pavens bandlysning førte til, at flere fyrster og biskopper undsagde Henrik 4. og krævede at han skulle få ophævet bandlysningen. Henrik besluttede da at opsøge paven i Italien for at bede om nåde. Mødet, der fandt sted ved Canossa i Norditalien i januar 1077, er beskrevet af Gregor selv.

Biskop (: paven var samtidig biskop i Rom) Gregor, Guds tjeneres tjener, sender hilsner og apostolsk velsignelse til alle ærkebiskopperne, biskopperne, hertugerne, greverne og andre ledere af det tyske kongerige, som forsvarer den kristne tro.

Eftersom I af kærlighed til retfærdigheden har påtaget jer fælles sager og farer med os i kampen for kristen velfærd, har vi været påpasselige med at beskrive for jer, kære, hvordan kongen (: kejseren) – ydmyg over for omvendelse – opnåede syndsforladelsens nåde, og hvordan hele affæren er forløbet fra det tidspunkt, han kom til Italien indtil i dag.(...)

Vi modtog besked om, at kongen ville ankomme. Og før han kom til Italien, tilbød han os gennem de ydmyge legater, som han sendte, at give oprejsning til Gud, til Skt. Peter og til os. Endnu engang lovede han os at omlægge sit liv og være lydig, hvis blot han kunne gøre sig fortjent til syndsforladelsens nåde og apostolsk velvilje fra os. Efter at vi længe havde forhalet dette ved at afholde mange rådslagninger og bittert havde bebrejdet ham – gennem de legater, der blev sendt mellem os – for hans udskejelser, kom han med nogle få af

Kejser Henrik 4. på knæ for grevinde Mathilde af Toscana. Paven var gæst på grevindens befæstede slot i Canossa, og kejseren håbede hun ville fremme hans sag. Til venstre abbed Hugo fra Cluny, der også var med til at etablere forliget.

sine tilhængere helt frivilligt og uden at vise nogen form for fjendtlighed eller overlegenhed til byen Canossa, hvor vi opholdte os. Han blev uden for byens port i tre dage, efter at han på en ynkelig måde havde smidt sin kongelige beklædning og til sidst stod uden sko og klædt i uld. Han afholdte sig heller ikke fra – med mange tårer – at bede indtrængende om den apostolske barmhertigheds hjælp og trøst, indtil han havde bevæget alle de tilstedeværende og alle, der havde hørt historien, til en sådan medlidenhed og barmhertighed, at de gik i forbøn for ham med mange bønner og tårer. Alle var meget overrasket over vores hjerters ualmindelige hårdhed, og nogle erklærede, at vi ikke udviste den apostolske strengheds hårdhed, men i

stedet den tyranniske grusomheds-ubarmhertighed.

Da vi til slut var blevet overvældet af hans samvittighedsnags oprigtighed og den vedvarende bøn fra de tilstedeværende, løste vi forbandelsens bånd og tog ham tilbage til fællesskabets nåde og den hellige moderkirkes skød. (...)

Og efter at alt dette var overstået, vil vi besøge jeres områder ved førstkommande lejlighed, således at vi med hjælp fra Gud kan bringe alt vedrørende kirken fred og kongedømmets harmoni i orden, sådan som vi længe har ønsket. For, kære, vi ønsker, at I med sikkerhed skal vide, som I kan se i de vedlagte garantier, at udfaldet af hele affæren stadig er svævende, og at vores fremmøde og jeres rådslagnings enstemmighed derfor er tvingende nødvendig.

30. Konkordatet i Worms

Henrik 4.'s ydmygelse i Canossa afsluttede ikke investiturstriden. Kampen blussede snart op igen og først i 1122 kom det til en slags forsoning mellem Kejseren, Henrik 5. (1106-1125) og paven, Calixtus 2. (1119-1124).

I den hellige og udelelige Treenigheds navn. Jeg Henrik, af Guds nåde romernes imperator augustus (: hersker og

kejser) overlader Gud og Guds hellige apostle Peter og Paulus og den hellige katolske kirke al investitur med ring og stav. Det gør jeg af kærlighed til Gud og den hellige romerske kirke og hr. pave Calixtus og til frelse for min sjæl. Jeg tilsteder, at i alle kirker i mit konge- og kejserrige skal der finde kanonisk valg og fri indvielse sted. Jeg tilbagefører til samme romerske kirke de besiddelser, og de Skt. Peters indtægter, som fra begyndelsen af denne strid og indtil i dag enten i mine fædres tid eller i min egen er blevet frataget den, og som jeg nu er i besiddelse af.

Jeg, Calixtus, biskop, Guds tjeneres tjener, indrømmer dig min elskede søn Henrik, af Guds nåde romernes imperator augustus, at i det tyske rige skal valgene af bisper og abbeder, som hører med til riget, finde sted i din nærværelse uden nogen form for simoni (: bestikkelse eller handel) og vold. Hvis der opstår nogen uenighed mellem partierne i forbindelse med ærkebispens og hans provinsbispers råd eller dom, skal du yde den fornuftigste part tilslutning og bistand.

Men den valgte skal modtage regalierne (: symboler på bispeværdigheden bl.a. krumstaven) gennem sceptret (: symbol på den kongelige magt) af dig, og han skal opfylde de forpligtelser, som han i den forbindelse efter loven har over for dig.